

Handläggare: Maria Pettersson
Telefon: 08-508 28 834

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2012-08-28, p 27

HazCity: EU-projekt om kemikaliearbete i städer – ansökan till LIFE+

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna anmälan.
2. Ge förvaltningschefen befogenhet att underteckna ansökan och teckna avtal med samarbetspartners om bidraget från LIFE+ beviljas.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Ulf Mohlander
Enhetschef

Sammanfattning

I flera genomförda projekt har förvaltningen arbetat med att ta fram kunskapsunderlag om miljögifters förekomst i Stockholmsmiljön, varifrån de kommer och hur man kan minska tillförseln av dem till miljön. Dessa projekt har gett oss en bra grund att stå på, och möjliggör för oss att gå vidare med att genomföra innovativa arbetssätt och utveckla stadens kemikaliearbete.

Baltic Environment Forum (BEF), en av de partners som deltog i EU-projektet COHIBA, är ett nätverk av fem ickestatliga organisationer i länderna runt Östersjön. BEF arbetar med utveckling och kunskapsspridning på miljöområdet ser ett stort behov av att utveckla miljögiftsarbetet på kommunal nivå i de baltiska länderna och vill gärna samarbeta med Stockholm för att kunna använda Stockholms arbete som ett bra exempel.

Miljöförvaltningen planerar att tillsammans med bland annat BEF gå in med en projektansökan (med arbetsnamnet HazCity) till EUs finansieringsprogram LIFE+

2012. Projektet kommer, om det tilldelas medel, att koordineras av Latvian Environment, Geology and Meteorology Centre (LEGMC, Lettlands Naturvårdsverk) och planeras starta i oktober 2013 och löpa över fyra år. Målet med projektet är att förbättra förutsättningarna för att minska utsläpp av skadliga ämnen i och från städer, i första hand genom att öka kunskapen hos nyckelgrupper. Städernas huvudsakliga möjligheter att sätta in åtgärder har hittills varit att utföra tillsyn av att industriella verksamheter följer lagstiftningen, men eftersom det idag handlar om mer diffusa källor – i många fall människors användning av varor och byggnadsmaterial, som släpper ifrån sig miljö- och hälsoskadliga ämnen – måste städerna utveckla sitt arbete för att komma åt de viktiga källorna till sådana ämnen. Med projektet vill vi utveckla kommuners möjlighet att påverka såväl tillverkare och leverantörer som konsumenter, kommunens egen upphandling och andra verksamheter som bidrar till spridning av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

I de handlingsplaner och direktiv för vattenmiljön som finns (Vattendirektivet, Havsmiljödirektivet, Baltic Sea Action Plan m.fl.) betonas att dessa behöver tas ner på lokal nivå och implementeras där. Det finns därför ett stort behov av projekt som HazCity, som för ner de internationella dokumenten på den kommunala nivån.

Bakgrund

I flera genomförda projekt har förvaltningen arbetat med att ta fram kunskapsunderlag om miljögifters förekomst i Stockholmsmiljön, varifrån de kommer och hur man kan minska tillförseln av dem till miljön. Nya gifter – nya verktyg¹ var ett miljömiljardsprojekt som fokuserade på stadens egen situation och på att identifiera de viktigaste frågorna för staden att arbeta med inom miljögiftsområdet. ScorePP² var ett projekt som delfinansierades av EUs 6:e ramprogram för forskning och utveckling och fokuserade på att studera varifrån vattendirektivets prioriterade ämnen kommer i urbana miljöer och att föreslå åtgärder för att minska utsläppen av dem till miljön. COHIBA³ var ett samarbete med aktörer runt Östersjön och delfinansierades av Europeiska regionala utvecklingsfonden. Projektet fokuserade på de 11 ämnen som prioriteras i Baltic Sea Action Plan och handlade om att kartlägga källor och spridningsvägar samt föreslå kostnadseffektiva åtgärder.

---

¹ Nya gifter – nya verktyg, ett miljömiljardsprojekt som genomfördes 2004 - 2008 av miljöförvaltningen och Stockholm Vatten

² ScorePP (Source Control Options for Reducing Emissions of Priority Pollutants)

³ COHIBA (Control of hazardous substances in the Baltic Sea region)

Dessa projekt har gett oss en bra grund att stå på, och möjliggör för oss att gå vidare med att genomföra innovativa arbetssätt och utveckla stadens kemikaliearbete.

Som partner i COHIBA-projektet deltog Baltic Environment Forum (BEF), ett nätverk av fem ickestatliga organisationer i länderna runt Östersjön som arbetar med utveckling och kunskapsspridning på miljöområdet. De ser ett stort behov av att utveckla miljögiftsarbetet på kommunal nivå i de baltiska länderna och vill gärna samarbeta med Stockholm för att kunna använda Stockholms arbete som ett bra exempel. För Stockholm skulle ett sådant samarbete samtidigt kunna ge möjligheter att utveckla det egna arbetet vidare.

LIFE+ 2012 är ett EU-finansieringsprogram som ska bidra till att genomföra och utveckla EU:s miljöpolitik. Det projekt som planeras (med arbetsnamnet HazCity) är tänkt att passa inom området ”LIFE+ Miljöpolitik och miljöstyrning”. Det här området finansierar innovations- eller demonstrationsprojekt som bidrar till att genomföra och utveckla EU:s miljöpolitik inom prioriterade områden, varav vatten och kemikalier är två. Projekten ska genomföras i en skala som gör det möjligt att verifiera att tekniken eller metoden kan användas på EU-nivå.

Projektet

Projektet planeras löpa över fyra år och syftar till att förbättra förutsättningarna för att minska utsläpp av skadliga ämnen i och från städer, i första hand genom att öka kunskapen hos nyckelgrupper.

Målet med projektet är att demonstrera en steg-för-steg plan för att utveckla och genomföra lokala strategier för att minska utsläppen av farliga ämnen, som kan användas av kommuner runt om i Europa. Planen omfattar i) kartläggning av den lokala föroreningsituationen, ii) screening av potentiella utsläppsvägar som dagvatten, avloppsvatten, lakvatten från deponier etc. iii) beslut om lokala prioriterade ämnen, iv) identifiering de viktigaste källorna till dessa, v) beskrivningar av de viktigaste sätten för kommuner att agera i olika delar av sin verksamhet. Projektet kommer också att visa hur några av dessa aktiviteter kan tillämpas i kommunerna på nya och innovativa sätt för att hantera dagens situation då miljöbelastningen av farliga ämnen till allt större andel härrör från konsumtionsrelaterade utsläpp i motsats till industriella punktkällor.

Projektets förväntade resultat är:

- Mer lokal information om farliga ämnens förekomst och källor,
- Ökad kunskap om farliga ämnen i kommuner samt bland företag och allmänhet,

- Kemikaliestrategier i alla deltagande städer,
- Att de deltagande städerna har gjort åtaganden för sin egen verksamhet och genomför en miljöanpassning av sin upphandling,
- Utvecklade metoder för tillsyn.

Projektets resultat ska göras väl kända inom Europa och metoderna ska kunna upprepas i andra europeiska städer. Att genomföra projektet i samarbete med flera städer och länder förväntas ge en ökad genomslagskraft för resultaten.

Projektet koordineras av Latvian Environment, Geology and Meteorology Centre (LEGMC, Lettlands Naturvårdsverk) och planeras starta i oktober 2013.

Deltagande partners utöver LEGMC är

- Baltic Environment Forum (BEF)
- Stockholms stad (Miljöförvaltningen)
- Stockholm Vatten AB
- Göteborgs stad (Miljöförvaltningen)
- Två städer i vardera Estland, Lettland och Litauen
- Rezekne Higher Education Institute (universitet i Lettland)
- Eventuellt partners i Åbo

Stockholms deltagande i projektet

I Stockholm kommer miljöförvaltningen (Miljöanalys och Plan och miljö) samt Stockholm Vatten att delta som partners i projektet. Projektets arbete kommer att delas in i olika ”Actions” vari Stockholm har olika åtaganden planerade.

I Stockholm planeras kompletterande mätningar av organiska ämnen i avloppsvatten från ett bostadsområde och ett industriområde från vilka det finns metall-data, samt en sammanställning av all dessa data. Dessutom planeras två undersökningar av dagvatten samt en utökad analysverksamhet av varor kopplat till miljöförvaltningens tillsynsarbete.

Nya metoder för tillsynen ska utvecklas och i Stockholm kommer fokus ligga på varutillsyn samt tillsyn av båthamnsverksamheter, byggnads- och rivningsindustrin. En handbok som ska göra det lättare för handläggare att få med kemikalierelaterade frågor i tillsynsarbetet av företag planeras också.

I projektet ska också ingå att ge information och rådgivning till små och medelstora företag samt framtagande av verktyg som de kan använda för att minska mängden farliga ämnen i verksamheter och produkter. I Stockholm planeras en utveckling av webbsidor och framtagande av både generell och branschspecifikt tryckt material samt en utökad dialog med handeln.

Delar av arbetet med att ta fram en kemikalieplan för Stockholm med åtgärder att genomföra inom olika delar av stadens verksamheter kommer att samordnas med projektet om det tilldelas medel. Likaså kan delar av det i Stockholm planerade arbetet med utveckling av arbets sätt för upphandling för att få ökat fokus på kemikalierelaterade samordnas med projektet.

För att utveckla informationen till stadens invånare planeras i Stockholm bland annat att ta fram en broschyr inspirerad av Göteborgs ”Våga fråga”, om kemikalieinnehåll i varor, samt utveckla en on-line-tjänst för rådgivning i hur man ska undvika farliga ämnen (med inspiration från våra grannländer; <http://forbrugerkemi.dk/>, <http://www.erdetfarlig.no/>). Stockholm Vatten planerar att ta fram ytterligare tryckt material på olika språk.

Ekonomiska effekter för miljöförvaltningen

I ansökan för HazCity planeras en total budget om 4-5M € för projektet varav ca 1,5M € är avsedd för Stockholms stad fördelat på fyra år. EU:s ekonomiska stöd för LIFE+ projekt kan uppgå till högst 50 % av de stödberättigande kostnaderna vilket innebär att deltagande partners går in med 50 % medfinansiering. För miljöförvaltningens del innebär medfinansieringen endast bidrag med arbetstid och inga ekonomiska insatser. Stora delar av miljöförvaltningens arbete i projektet ligger inom ramen för ordinarie verksamhet och ett deltagande i projektet ger möjlighet till fördjupningar och internationellt utbyte som annars inte skulle komma till stånd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Flera nyligen genomförda projekt (t ex EU-projekten ScorePP, COHIBA och BaltActHaz⁴, samt Stockholms stads Nya gifter – nya verktyg) har visat att miljöbelastningen av farliga ämnen inte bara härrör från industriella punktkällor, utan till allt större andel från konsumtionsrelaterade utsläpp. Dessa projekt har tagit fram mycket bra information och kunskap om källor, flöden och möjliga åtgärder för att minska spridningen av farliga ämnen i Östersjöområdet. Göteborgs stad har också kommit långt i att ta fram en kemikaliestrategi. Den här kunskapen skulle genom det nu föreslagna projektet kunna implementeras i projektets pilotstäder, däribland Stockholm.

Städernas huvudsakliga möjligheter att sätta in åtgärder har hittills varit att utföra tillsyn av att industriella verksamheter följer lagstiftningen, men eftersom det idag

---

⁴ BaltActHaz (Baltic Actions for Reduction of Pollution of the Baltic Sea from Priority Hazardous Substances)

handlar om mer diffusa källor – i många fall människors användning av varor och byggnadsmaterial, som släpper ifrån sig miljö- och hälsoskadliga ämnen – måste städerna utveckla sitt arbete för att komma åt de viktiga källorna till sådana ämnen. Projektet syftar till att utveckla kommuners möjlighet att påverka såväl tillverkare och leverantörer som konsumenter, kommunens egen upphandling och andra verksamheter som bidrar till spridning av miljö- och hälsoskadliga ämnen.

I de handlingsplaner och direktiv för vattenmiljön som finns (Vattendirektivet, Havsmiljödirektivet, Baltic Sea Action Plan mm) betonas att dessa behöver tas ner på lokal nivå och implementeras där. Det finns därför ett stort behov av projekt som HazCity, som för ner de internationella dokumenten på den kommunala nivån.